

ACTIVITĂȚILE DE TIP OUTDOOR – PARTE INTEGRATĂ A ACTIVITĂȚILOR DE CUNOAȘTERE

Profesor, Adriana Costiuc
Grădinița cu Program Normal „Luminița” Siret

Societatea în care trăim este caracterizată prin diversitate, interdependență și schimbare. Sunt realități pe care toată lumea le cunoaște și încearcă să găsească modalități de răspuns la aceste provocări ale lumii contemporane.

În anii de reformă în domeniul educației, noi, marea comunitate a educatoarelor, am trecut împreună cu partenerii noștri printr-o evoluție a căilor și mijloacelor de realizare a procesului de predare-învățare în scopul atingerii obiectivelor propuse.

În acest context, realizăm că strădaniile și căutările noastre de zi cu zi la clasă, proiectele și programele educaționale pe care le-am implementat, s-au armonizat cu curriculum-ul național de astăzi și ne-au ajutat să ne dezvoltăm profesional și personal, cu fiecare an pe care l-am trecut.

De la cele mai fragede vârste, învățarea se bazează pe întrebări și cine se întreabă mereu este bine poziționat pe drumul învățării deoarece caută să vadă lucrurile și altfel.

Constantin Cucoș spunea că **„Cunoașterea veritabilă este reflexivă; este nu o țintă ci un parcurs; nu o achiziție ci o năzuință; nu o proprietate individuală ci un bun care trebuie dat mai departe”**. De aceea, noile paradigme în domeniul educației ne arată că este bine să îi încurajăm pe copii să exploreze și să pună întrebări pentru a putea depăși platitudinea și confortul cunoașterii noastre, în care doar propriile noastre răspunsuri răsună.

Noi, educatoarele, am dezbătut probleme legate de educația experiențială în anul școlar trecut și am demonstrat aplicativ superioritatea strategiilor cooperante față de cele competitive și individuale în dezvoltarea proceselor cognitive ale copiilor, abilităților de comunicare și îmbunătățirea motivației în procesul de învățare. Abordarea integrată a curriculum-ului preșcolar, prin învățarea experiențială, oferă o mai bună organizare pedagogică a actului educațional, ce duce la o învățare temeinică, ușoară și plăcută, având un pronunțat caracter activ-participativ.

Curriculum-ul pentru învățământul preșcolar ne propune o nouă temă de dezbatere care vizează activitățile de tip outdoor și ne provoacă la o reorganizare a activităților de predare-învățare. Până în prezent, am desfășurat aceste tipuri de activități prin programe educaționale alternative în educația non-formală:

- acțiuni de petrecere a timpului liber;
- vizite;
- excursii;
- plimbări tematice;
- acțiuni educative realizate în parteneriat;
- alte activități extrașcolare;
- lecții-vizită;
- programe și serbări în aer liber cu ocazia diferitelor evenimente.

Prin realizarea acestor tipuri de acțiuni, am observat că a crescut interesul copiilor pentru actul cunoașterii concomitent cu efectele pozitive în planul dezvoltării cognitive și sociale a personalității.

Pornind de la modelul educațional din școala lui Kurt Hahn, care a pus bazele primei Școli de Educație Experiențială Outdoor-Outward Bound, prin care principala sarcină a educației este să asigure supraviețuirea următoarelor calități: „o curiozitate inovatoare, o voință invincibilă, tenacitate în atingerea țelului, lepădare de sine și, deasupra tuturor, compasiune”, promovarea pe care o ridică practicarea acestor activități este dacă devin realizabile și pot fi desfășurate de toți copiii.

Educația Outdoor este cea care începe dincolo de ușa clasei și se consumă în aer liber, fiind un mediu de explorare, de aplicare sau de experimentare a unor cunoștințe prevăzute de curriculum-ul educației timpurii.

Acest tip de educație oferă copiilor o sursă de experiențe de învățare – un mediu relaxant, liber, provocator, determinând un proces de educare puternic, inspirațional și de natură să schimbe comportamente antisociale.

Scăpând de rutina sălii de grupă și de constrângerile pe care le impun „cei 4 pereți”, învățarea capătă un caracter atractiv și aplicat. Aș motiva cele prezentate anterior printr-un singur argument: **culoarea**.

Culoarea influențează puternic dezvoltarea psihică și învățarea, atât la copii cât și la adulți. Studiile psihologice arată că în procesul de predare-învățare, culoarea influențează pozitiv percepția, atenția, memoria, crescând gradul de asimilare și înțelegere.

Culoarea are semnificații atât la nivel biologic, prin modificare a ritmului fiziologic, cât și la nivel social, pentru adaptarea individului la mediu. Culoarea creează senzația de mărire sau micșorare a spațiului, de rece sau cald. Ea ne face bucuroși, comunicativi sau tăcuți, interiorizați: ea influențează starea noastră fiziologică, procesele psihice sau afective.

Având în vedere cele relatate, să ne imaginăm care este furnizorul de culoare benefică pentru copii: sala de grupă sau parcul în anotimpul primăvara, vara și toamna? Suntem convinși că sala devine la un moment dat un mediu monoton din punct de vedere coloristic producând o creștere a tensiunii nervoase, o iritare permanentă ce duce la inactivism, iar colțul de natură echilibrează, tonifică și activează comportamentul copilului.

Varietatea elementelor naturii, coloritul, forma, mișcarea, ritmul, determină preșcolarii stări de bucurie care, treptat se statornicesc, alcătuind și îmbogățind conținutul afectiv al vieții copilului preșcolar. Observarea elementelor naturii în condițiile lor obișnuite de existență, cu prilejul excursiilor, drumețiilor și al vizitelor facilitează formarea unor reprezentări clare și precise, deoarece se sprijină pe un conținut concret, intuitiv, care intensifică interesul de cunoaștere al copiilor. Învățând să cunoască natura, copilul poate descoperi și compara fenomenele, ridicându-le uneori la un anumit grad de generalizare, poate să înțeleagă că schimbările care au loc în natură nu se petrec la voia întâmplării, ci sunt supuse unor legi obiective.

Natura în sine oferă o multitudine de experiențe și activități în orice anotimp sau pe orice vreme. Învățarea și experimentarea în aer liber de-a lungul întregului an trebuie să fie incluse pentru grupele de toate vârstele. Viața de afară și experiența dobândită în natură la vârsta preșcolară este importantă atât pentru dezvoltarea copiilor în general cât și pentru promovarea cunoștințelor și atitudinilor în domeniul mediului. Natura și odihna combinate cu jocul în aer liber fac parte din conținutul zilnic al activităților din cadrul instituțiilor preșcolare.

Demersul Outdoor creează condițiile și atitudinile propice (interes, încredere în sine) cu atât mai mult cu cât învățământul preșcolar corespunde perioadei de construire a motivației în procesul învățării, care produce efecte pe termen lung punând bazele educației multiple pe întreg parcursul vieții.

Dirijarea motivației este o artă, iar educatorul este un artist. Atunci când ne proiectăm activitățile, ne alegem cele mai adecvate strategii didactice și materiale de învățare care generează motivații și atitudini pozitive precum noutatea, implicarea în sarcina de învățare, posibilitatea unor răspunsuri multiple, conținut de învățare variabil și restructurabil.

Dacă privim problemele și competențele pe care le solicită activitățile de tip outdoor (spirit explorativ, spirit de inițiativă, autodeterminare, gândire reflexivă și spirit de decizie) acestea presupun demersuri complementare educației formale, mai precis educației experiențiale pe care noi am implementat-o cu succes în curriculum-ul preșcolar.

Mijloacele de realizare ale activităților în aer liber sunt diverse și multiple. Astfel pot fi utilizate cu deosebită eficiență: observările asupra mediului înconjurător, lecturile după imagini, jocurile didactice, povestirile, textele literare, dramatizările, jocurile de rol, concursurile,

plimbările, drumețiile, excursiile și vizitele în natură. Toate acestea sunt prețioase mijloace de a-i educa pe copii pentru cunoașterea mediului înconjurător, prezentându-le relația dintre natură și om.

Față de sistemul tradițional de instrucție și educație, educația în aer liber prezintă anumite avantaje: mobilizează resursele corporale și mentale, copiii fiind mult mai sensibili când se află în mijlocul naturii și-l obligă să colaboreze cu ceilalți și să se bazeze pe ei, produce efecte educative mai puternice și mai durabile privind dobândirea capacității de stăpânire a unor situații complexe de inovare, de spirit de echipă și de comunicare. Iată câteva exemple de proiecte abordabile în grădiniță:

- Excursii tematice, drumeții, picnicuri: parc, cartier, pădure, centru comercial, industrial, fabrici, grădină botanică, grădină zoologică, muzee, etc.;
- „Grădinița mea de vis” - ecologizare, observare, plantare puieț;
- „Să învățăm despre parcuri și păduri” – proiect prin care copiii pot să cunoască anumite specii de copaci, păsări, animale, se poate dezvolta socializarea interrelaționarea în grup;
- „Atelierul de lumini” – observarea producerii luminii, a umbrelor, propagarea luminii;
- „Atelierul muzicii”- prin care copiii observă, experimentează cu ajutorul obiectelor din sticlă producerea unor sunete muzicale, astfel compunând propriile lor melodii;
- „Atelierul gusturilor”- proiect prin care copiii încearcă diferite gusturi folosind simțul olfactiv, gustativ, kinestezic dar și participarea la prepararea unor rețete de prăjituri, mâncăruri etc.
- Participarea copiilor și la alte ateliere de creație în aer liber: pictură, dans, olărit, actorie, etc.

Exemple practice de realizare a educației outdoor

DLC – punerea în scenă a unei povești, după ce a fost citită în sala de grupă; identificarea anumitor elemente naturale cu care copiii pot scrie pe pământ, pe pietre sau frunze; o poveste cu început dat alegând un obiect din natură (copac, floare, etc.) și ei să continue povestea; să compună poezii cu diverse obiecte din jur (iarbă, copaci, etc.); „Povestea curcubeului și a cerului”, „Povestea melcului”, „Povestea firului de iarbă”, etc – copiii așezați pe iarbă, păstrând liniștea o perioadă de timp și apoi să spună ce sunete au auzit (foșnet de frunze, ciripit de păsărele, etc) și de unde vin, iar dacă acesta ar putea vorbi ce ne-ar spune. Prin aceste activități copiii își vor forma imaginația, creativitatea, dezvoltarea vocabularului.

DS (matematică) – colectare de frunze, bețișoare, crenguțe, pietre de diferite mărimi, conuri de brad, ghinde, etc iar apoi fiecare copil își alege un obiect pe care îl va compara cu a altui coleg (piatra mai mare/ mai mică; culoare, formă, greutate);

DS (cunoașterea mediului) – copiii dobândesc cunoștințe cu privire la plante și animale, informații cu privire la mediul înconjurător, la poluare și consecințele acesteia. Valențele educative ale activităților de cunoașterea mediului pot fi puse în valoare prin: plantarea și îngrijirea plantelor din curtea grădiniței, vizite la grădina zoologică, grădina botanică, participarea la acțiuni de protecția mediului, construirea de căsuțe pentru păsărele, fotografierea vietăților din jur (păsări, insecte); vizitarea celor mai importante instituții sociale, economice, culturale din oraș și realizarea unei galerii foto cu acestea; vizitarea unui monument istoric și cunoașterea însemnătății lui pentru comunitate.

DOS – vizitarea bisericilor din localitate cu ocazia diferitelor sărbători religioase (de Crăciun, de Paști); de asemenea, se pot forma copiii deprinderi legate de ocrotirea calității mediului înconjurător și a regulilor de comportare corectă față de natură. Orice activitate ce se desfășoară în afara sălii de clasă înseamnă activitate în contact nemijlocit cu mediul înconjurător. Așa cum îi învățăm pe copii să vorbească, să se poarte în familie, la școală și în societate, să respecte norme diferite, tot așa trebuie să-i învățăm să se poarte cu mediul în care trăim.

Abilitățile practice oferă și ele posibilitatea manifestării depline a creativității și sensibilității copilului. Prin aceste activități capătă valoare artistică unele obiecte realizate din materiale adunate din natură sau materiale refolosibile. Astfel, se îmbină esteticul cu informația științifică.

DEC – Toate activitățile din cadrul domeniului estetic creativ, respectiv, desen, pictură, modelaj se pot realiza cu succes în aer liber, copiii fiind inspirați de frumusețile naturii. Organizarea unor concursuri muzicale în aer liber sau vizionarea unui spectacol muzical, poate de asemenea, să fie un prilej foarte bun pentru descoperirea copiilor cu talent muzical.

Învățarea outdoor nu înseamnă doar un nou loc al învățării, ea presupune o schimbare de optică, o nouă filozofie în acțiune, o nouă instrumentalizare și perspectivă asupra învățării, o permisivitate ridicată pentru achiziția experiențială, prin punerea în situație, dar nu imposibil de realizat pentru dascăli receptivi și inovativi.

Bibliografie:

1. ***, (2008), *Curriculum pentru Învățământul preșcolar*, București
2. Cucoș, C. (2002) *Pedagogie*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași,.
3. Ionescu, M., Radu, I. (coord.), (2001), *Didactica Modernă*, editura Dacia, Cluj Napoca